

Zavod za školstvo Crne Gore

Trgovina ljudima/djecom – istraživanje iz perspektive učenika

Mr Zoran Lalović

Izrada projekta i instrumenata istraživanja: mr Zoran Lalović

Realizacija istraživanja: mr Zoran Lalović i Radoje Novović

Statistička obrada podataka: mr Zoran Lalović

Logička analiza podataka, izrada prezentacije i izvještaja: mr Zoran Lalović

Podgorica, 26.12.2019.

Pitanja:

- Koliko učenici **znaju** o problemu trgovine ljudima?
- Ko su učenicima izvori **informacija** i kakva je uloga škole u informisanju učenika o ovom problemu?
- Koliko je po mišljenju učenika ova pojava **prisutna** kod nas, i koliko su često bili **u dodiru** sa njom?
- Da li su učenici „sposobni“ da prepoznaju **rizične situacije**, i da li su spremni da prihvate **preventivno ponašanje**?
- Šta bi **preduzeli** i kome bi se obratili u sličaju da se susretnu sa ovom pojavom ?
- Koliko su **u školi** imali prilika da se upoznaju sa ovom pojavom/problemom ?

Istraživanje je obavljeno:

22 opštine u Crnoj Gori

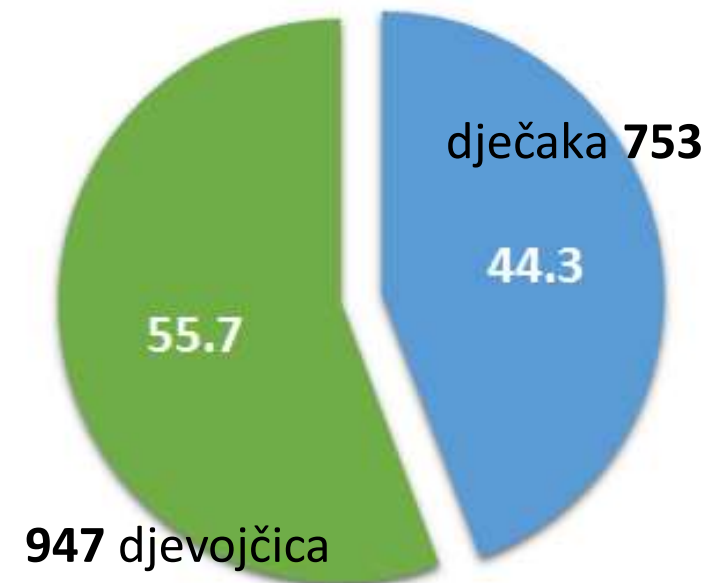
30 škola

1700 učenika

(753 dječaka i 947 djevojčica)

online anketa novembar 2019. g.

učenici **završnih razreda** (IX razred osnovne škole / III ili IV razred srednje škole)

Koliko učenici „znaju“ o problemu trgovine ljudima/djecom?

Koliko znaš o temi koja se odnosi na problem trgovine ljudima/djecom?

Značajan broj učenika smatra da su **dobro informisani** o temama koje se odnose na trgovinu ljudima!

59,6%

ništa ili
površno zna

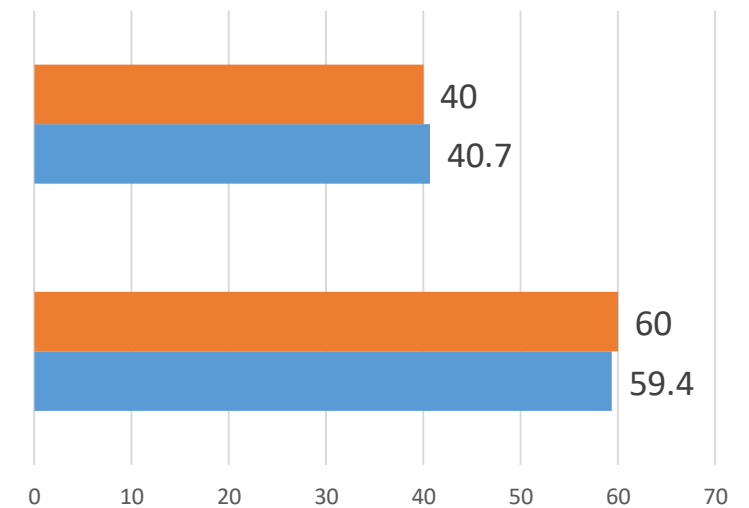
40,3%

prilično ili
potpuno zna

SŠ
OŠ

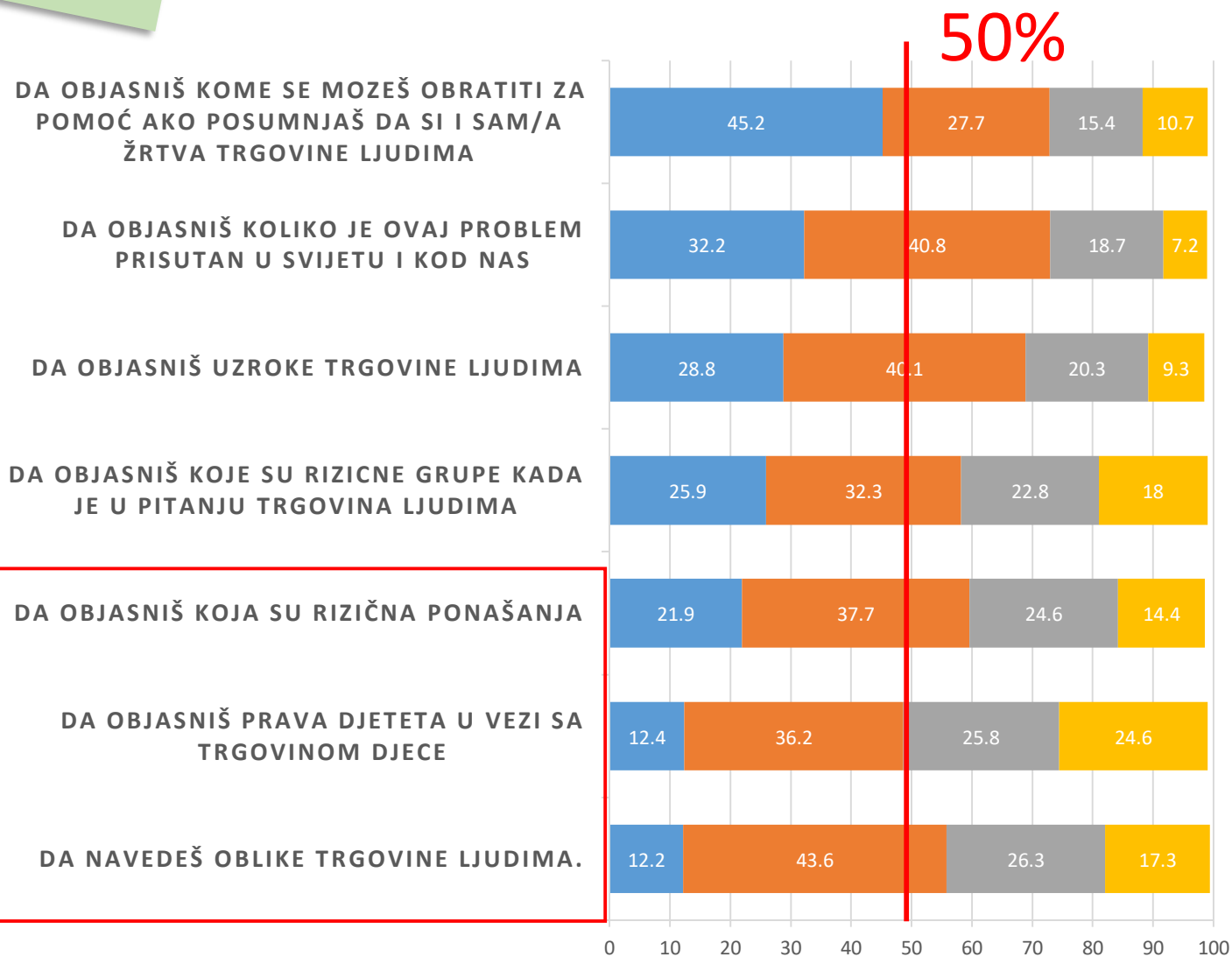
Potpuno
ili prilično

Površno
ili ništa

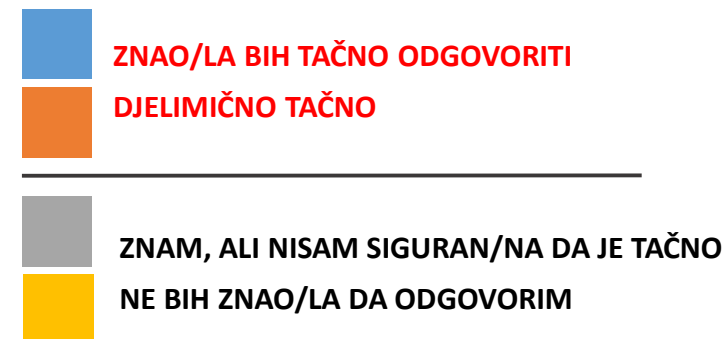

Koliko učenici „znaju“ o pojedinim temama trgovine ljudima?

Koliko tačno bi mogao/la da odgovoriš na sledeća pitanja?

Više od 50% učenika smatra da bi tačno, ili djelimično tačno znali odgovoriti na većinu pitanja koja se odnose na trgovinu ljudima.

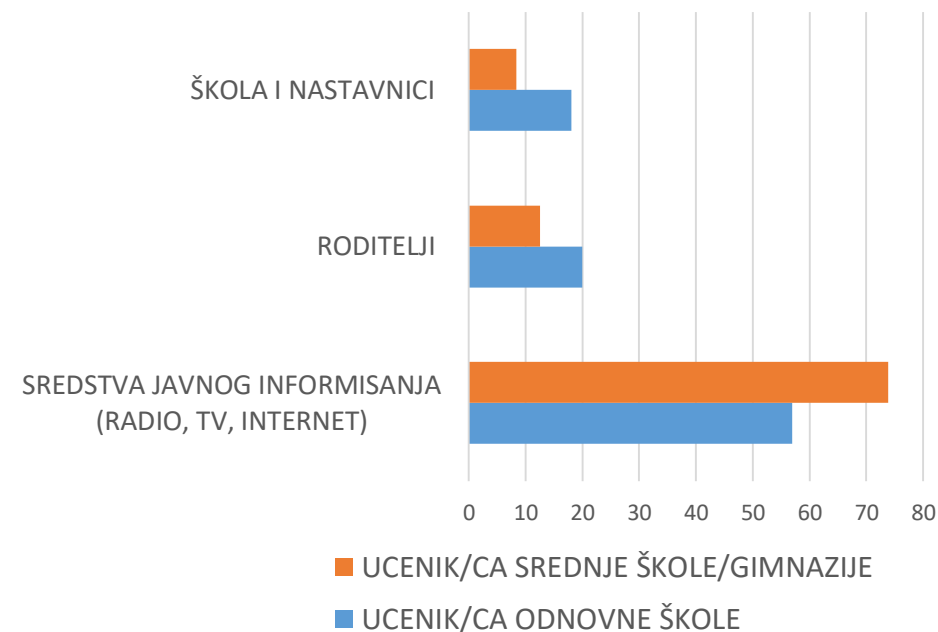
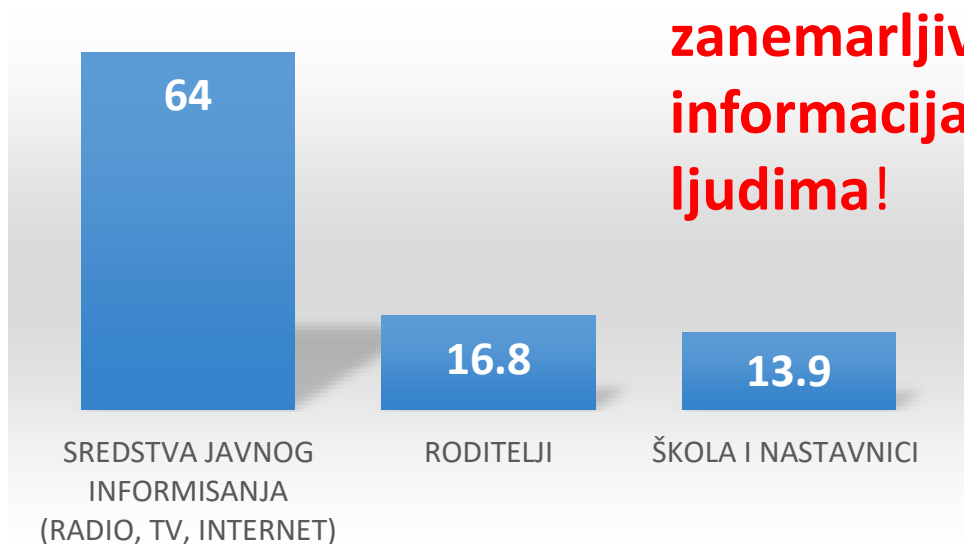

Ko je učenicima/cama najčešće izvor informacija o trgovini ljudima?

Od koga su dobio/la najviše informacija o ovom problemu?

Pojedinačno **Internet** je učenicima najčešći izvor informacija o problemu koji se odnosi na trgovinu ljudima.

Škola i nastavnici su zanemarljiv izvor informacija o trgovini ljudima!

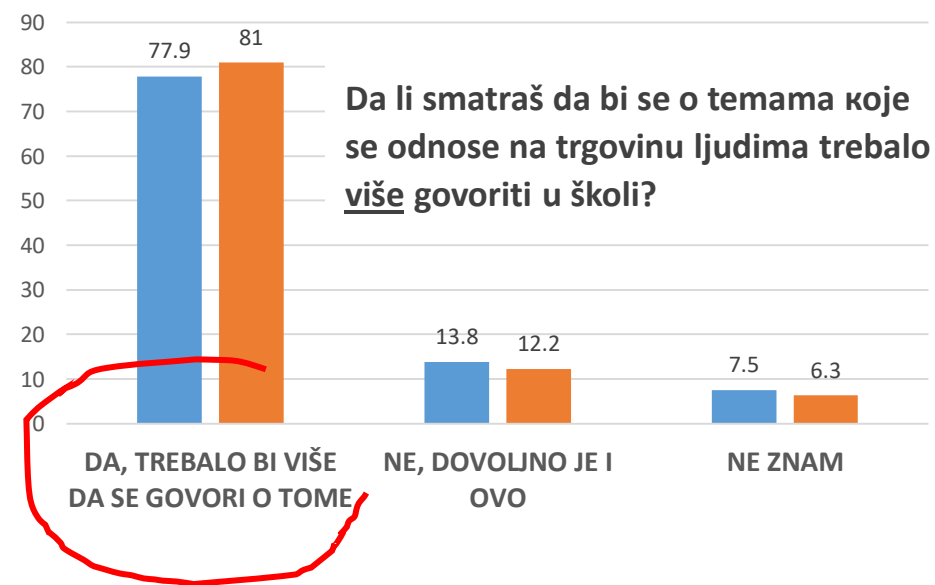
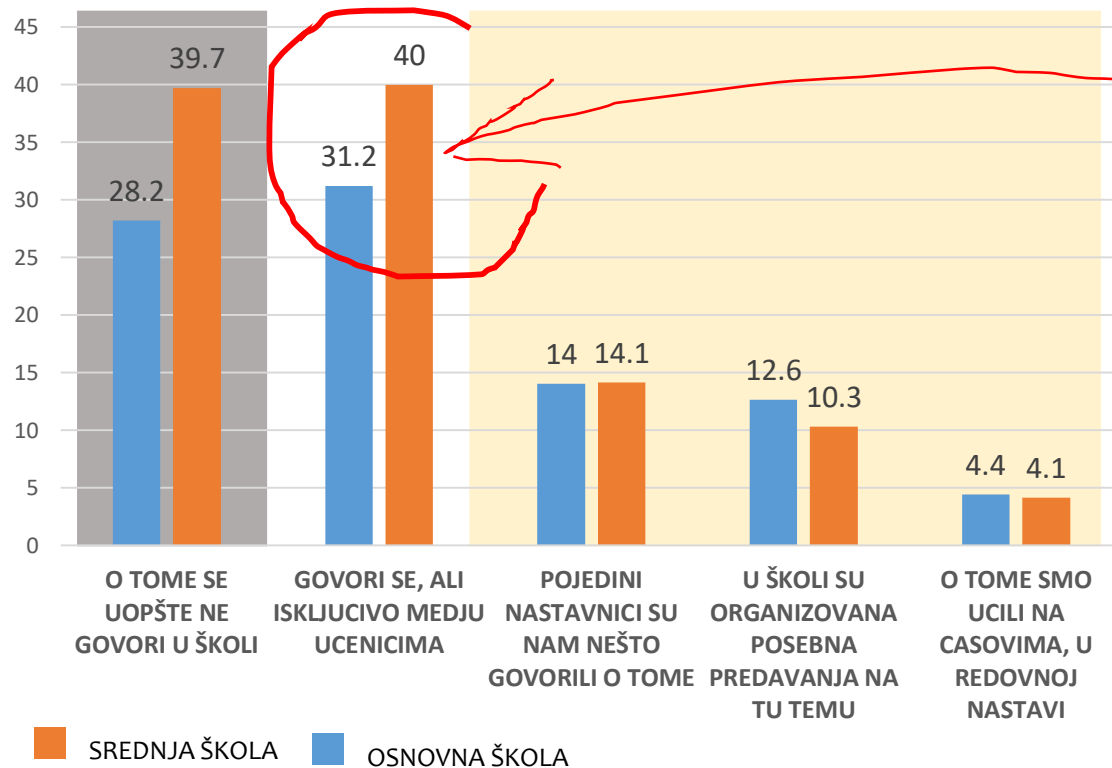

Kakva je uloga škole u informisanju učenika/ca o trgovini ljudima?

Kako se o trgovini ljudima/djecom i sličnim temama govori u tvojoj školi?

Škole se malo bave, posebno na organizovan način, temom trgovine ljudima. To važi za sve škole, bez obzira na teritoriju, tip škole i sl.

Sa svoje strane učenici su veoma zainteresovani za teme koje se tiču trgovine ljudima!

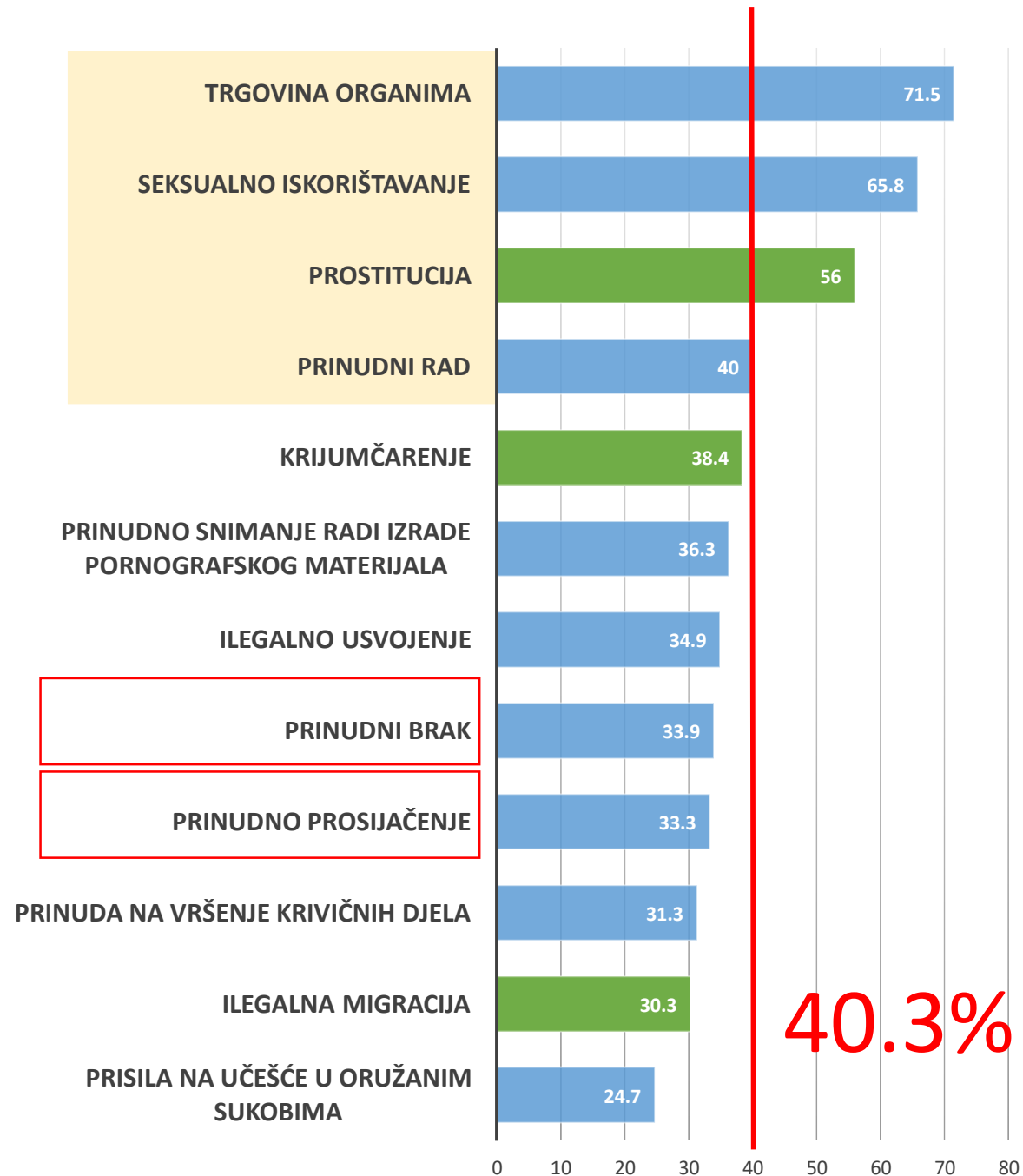
Koliko učenici stvarno znaju o trgovini ljudima, koliko su sposobni da prepoznaju ovu pojavu u svom okruženju?

Koji od ponuđenih odgovora po tvom mišljenju opisuju trgovinu ljudima?

Učenici koji vjeruju da su dobro informisani o problemu trgovine ljudima **u stanju su da prepoznaju 2 od 9 oblika trgovine ljudima!**

Zapravo, učenici su u stanju da prepoznaju samo one oblike trgovine ljudima koji su često prisutni u medijima (na Internetu), dok su za većinu ostalih praktično „slijepi“, **što potvrđuje pretpostavku da je njihovo uvjerenje u dobru informisanost nerealno!**

Istraživanje je pokazalo da sposobnost prepoznavanja trgovine ljudima **ne raste** srazmjerno godinama školovanja što govori **o malom uticaju škole na poznavanje ove pojave.**

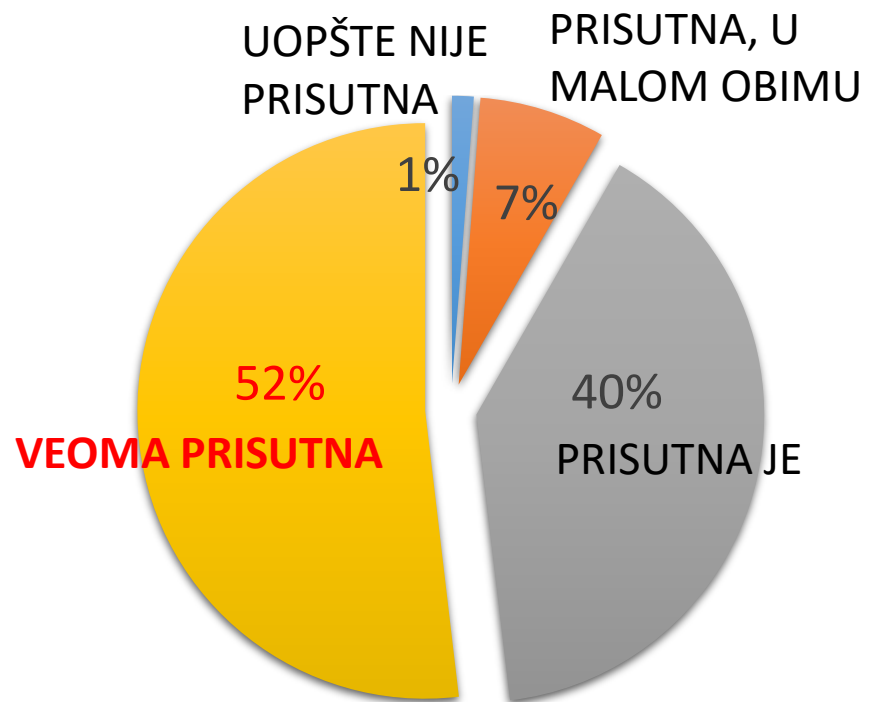

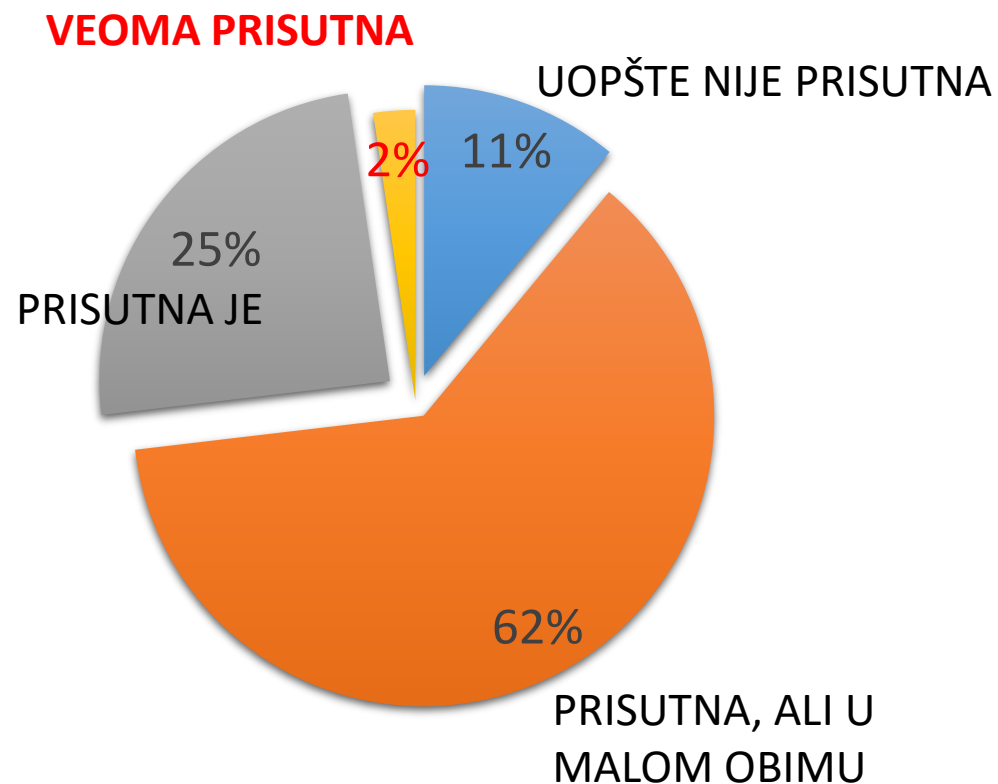
Percepcija prisutnosti problema!

Koliko je ova pojava prisutna u svijetu, a koliko kod nas?

U svijetu...

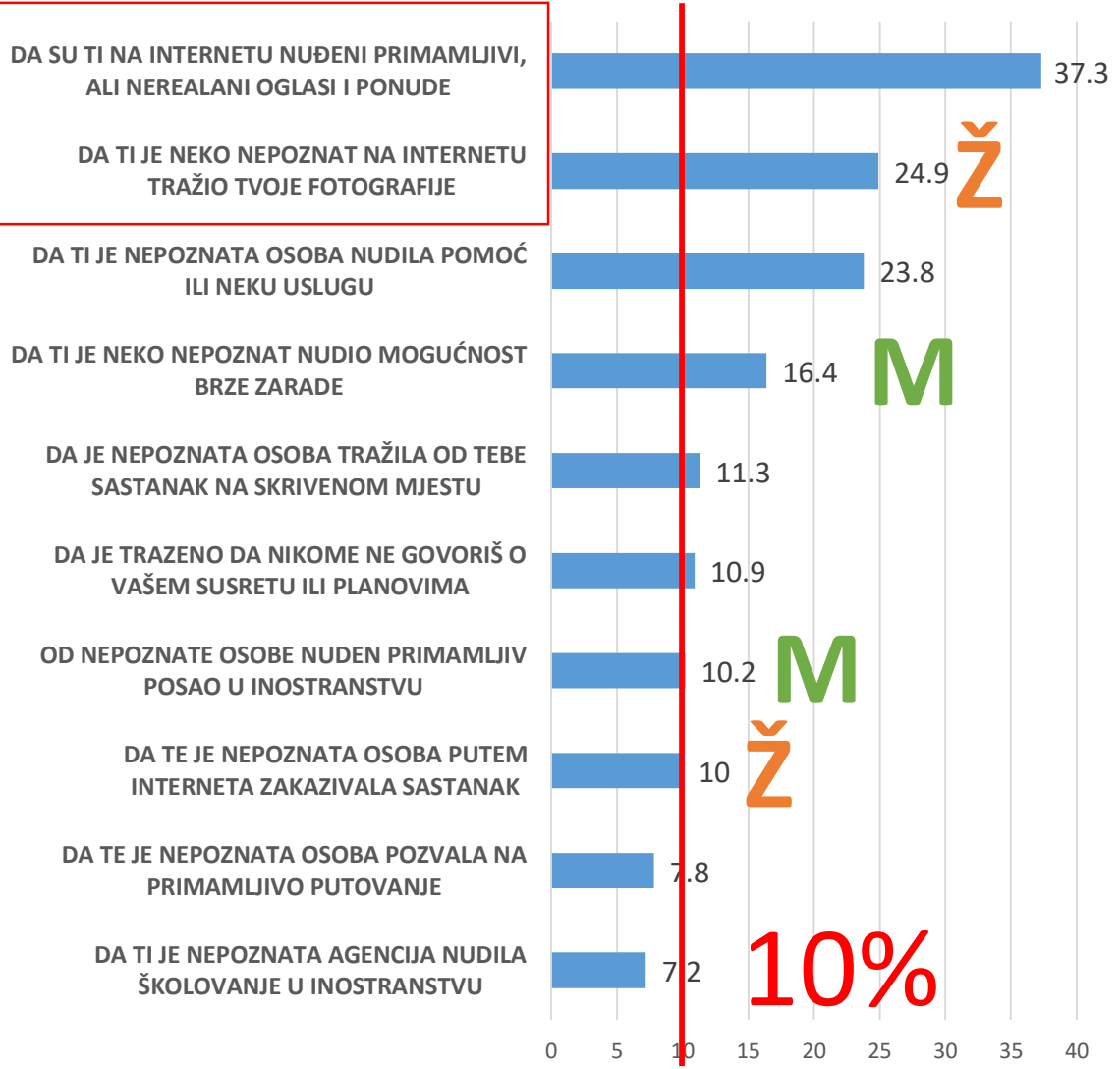
Kod nas...

Istraživanje pokazuje da se percepcija prisutnosti problema značajno razlikuje s obzirom na to da li se posmatra kao problem u svijetu ili kao naš problem!

Lično iskustvo (realna prisutnost problema), koliko često su učenici bili u dodiru sa **rizičnim situacijama***?

Da li si ti lično doživio/la...

10 od 100 (10%) učenika je bilo u dodiru sa 8 od 10 rizičnih situacija.

Internet je mjesto gdje su učenici najviše u dodiru sa rizičnim situacijama.

Stariji učenici (učenici SŠ) češće su bili u dodiru sa svim rizičnim situacijama u odnosu na mlađe učenike.

Djevojčice su češće bile u prilici da im neko nepoznat putem Interneta traži fotografije ili im, opet putem Interneta, zakazuje sastanak.

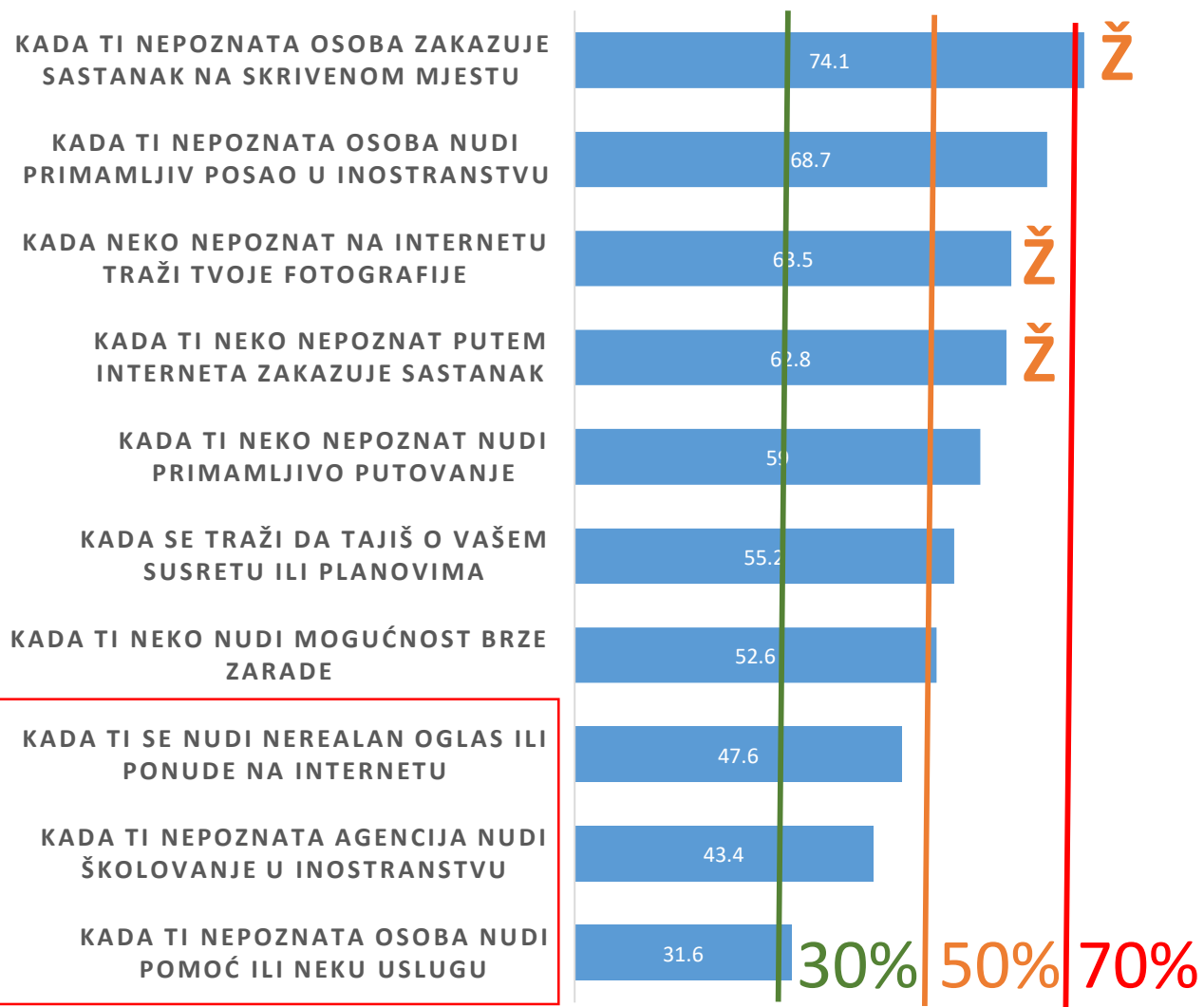
Dječaci su češće bili u prilici da im neko nepoznat nudi brzu zaradu, ili da im se nudi primamljiv posao u inostranstvu.

Djevojčice starijeg uzrasta (SŠ) najčešće su bile u dodiru sa većinom rizičnih situacija.

Rizična situacija – situacija u kojoj bi učenici eventualno mogli biti žrtva trgovine ljudima!

Koliko su učenici „sposobni“ da prepoznaju rizične situacije?

U kojim situacijama, po tvom mišljenju, treba posumnjati u mogućnost postojanja namjere trgovine ljudima?

30% učenika ustanju je da prepozna opasnost u svakoj od ponuđenih rizičnih situacija

50% učenika prepoznaje 7 od 10 rizičnih situacija

70% učenika u stanju je da prepozna samo jednu od 10 rizičnih situacija

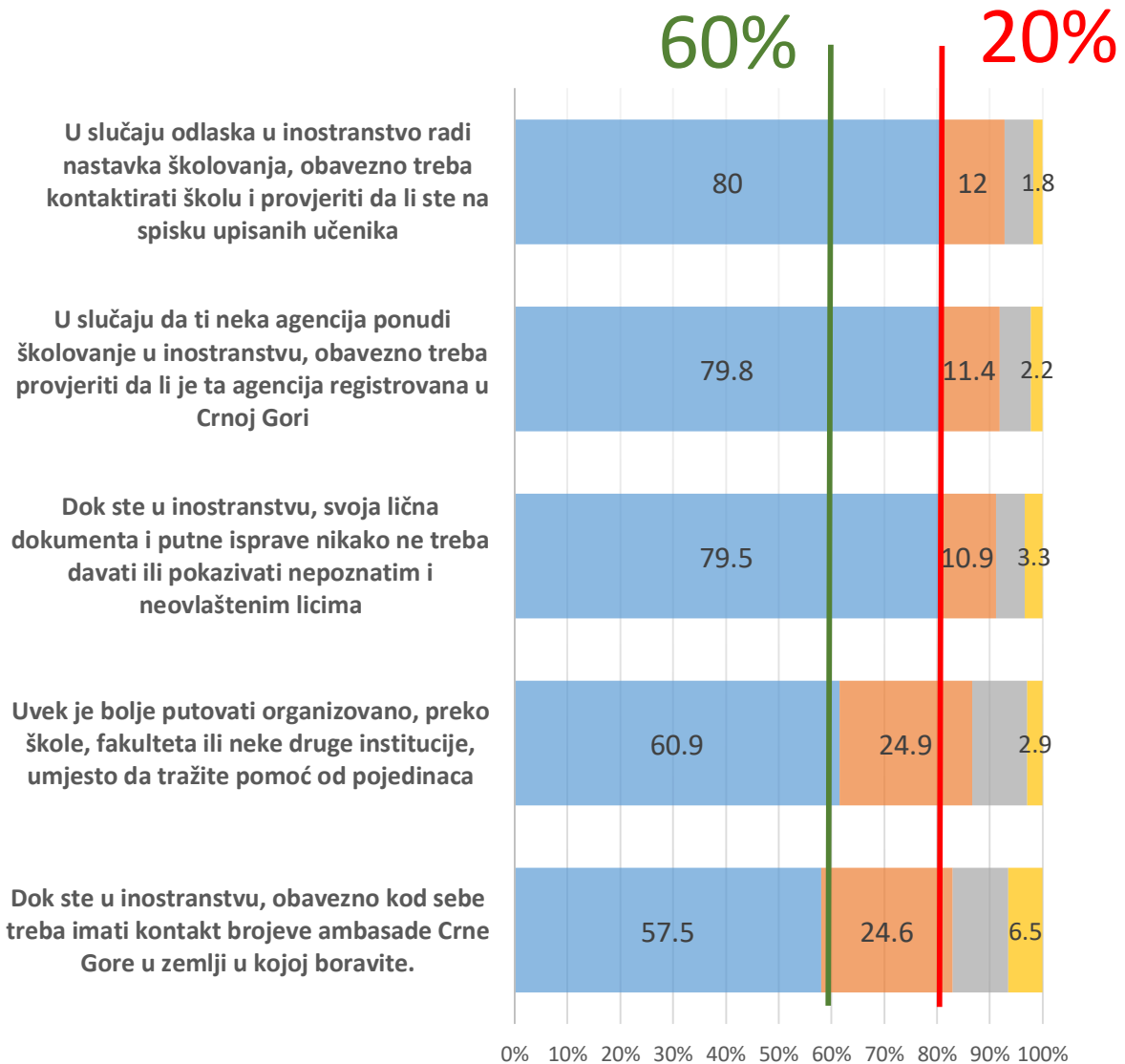
Mlađu učenici u odnosu na starije pokazuju veći stepen opreznosti i sve navedene situacije češće percipiraju kao rizične.

Djevojčice u odnosu na dječake pokazuju veći stepen opreznosti i pojedine od navedenih situacija češće percipiraju kao rizične.

Dječaci starijeg uzrasta (SŠ) pokazuju najmanji stepen opreza.

Odnos učenika prema problemu, koliko su učenici spremni da prihvate preventivno ponašanje?

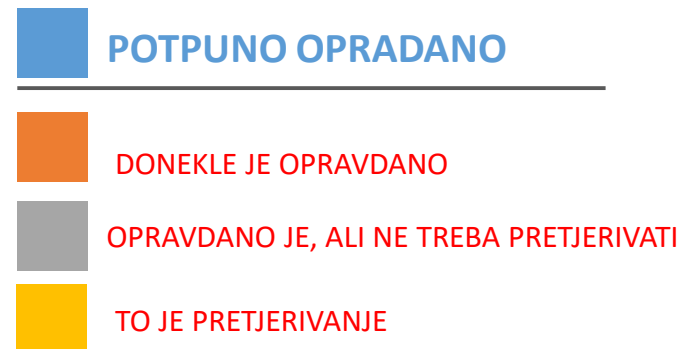
Po tvom mišljenju, koliko su opravdana sljedeća ponašanja...

60% učenika **uzima ozbiljno** problem trgovine ljudima i svim rizičnim situacijam smatraju opravdanim preduzimanje preventivnog ponašanja.

Ne treba zanemariti činjenicu da jedan broj učenika (oko 20%) ima rezerve prema preventivnom ponašanju.

Najčešće se radi o dječacima starijeg uzrasta (SŠ)

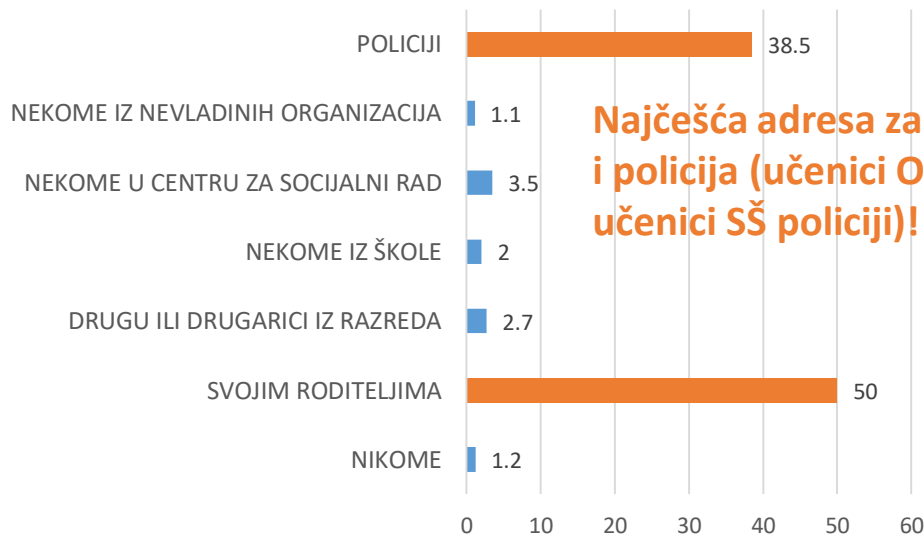

Koliko su učenici spremni da prijave trgovinu ljudima, i kome?

U slučaju da imaš saznanja o trgovini ljudima, da li bi to prijavio/la?

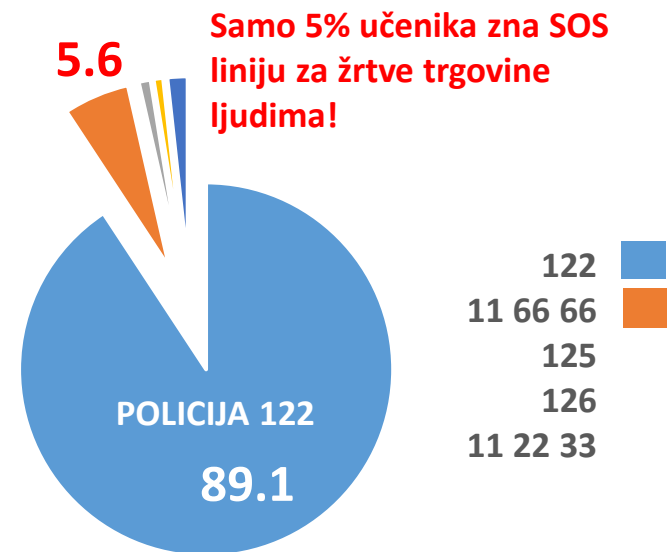

U slučaju da imaju saznanje, većina učenika izjavljuje da bi prijavili trgovinu ljudima!

Najčešća adresa za prijavu trgovine ljudima su roditelji i policija (učenici OŠ češće bi se obratili roditeljima, a učenici SŠ policiji)!

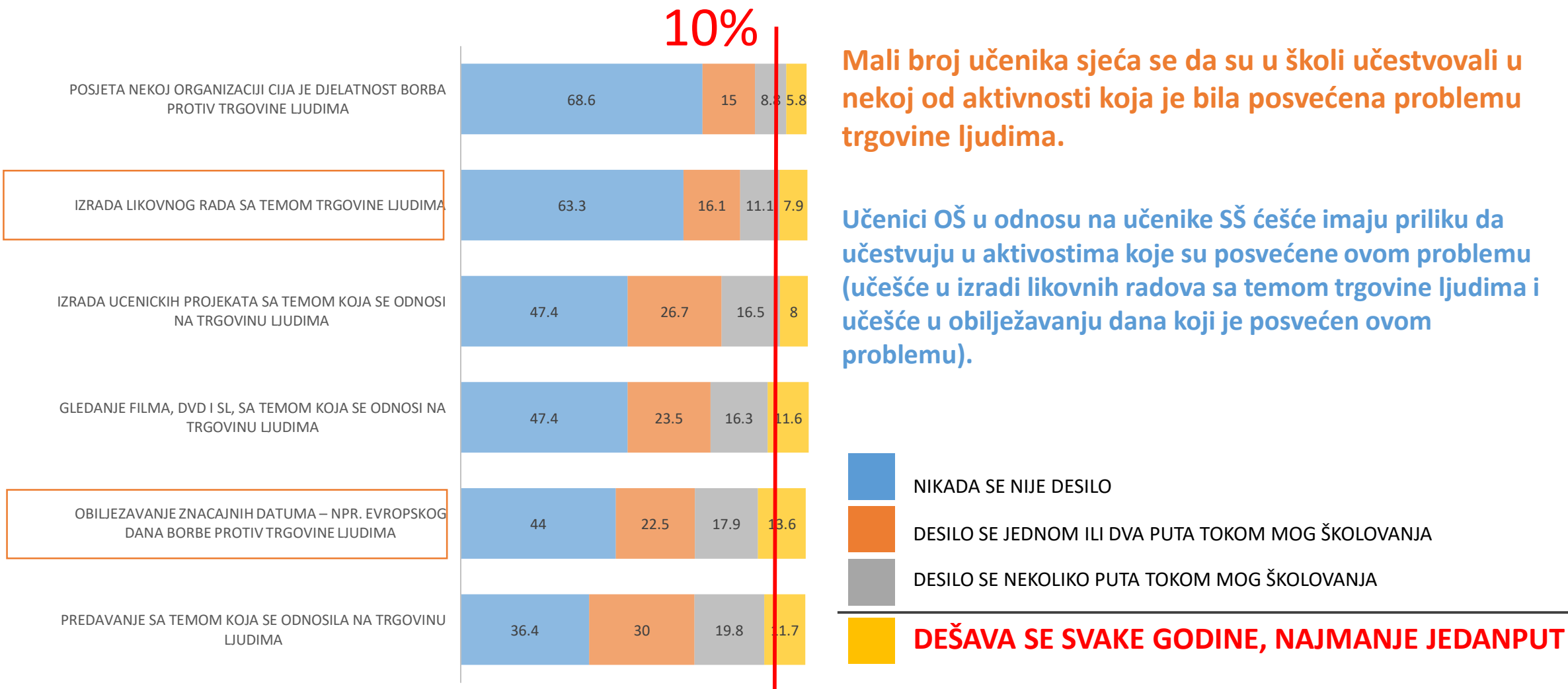
Koji broj telefona treba pozvati u slučaju da imaš saznanja o trgovini ljudima?

Samo 5% učenika zna SOS liniju za žrtve trgovine ljudima!

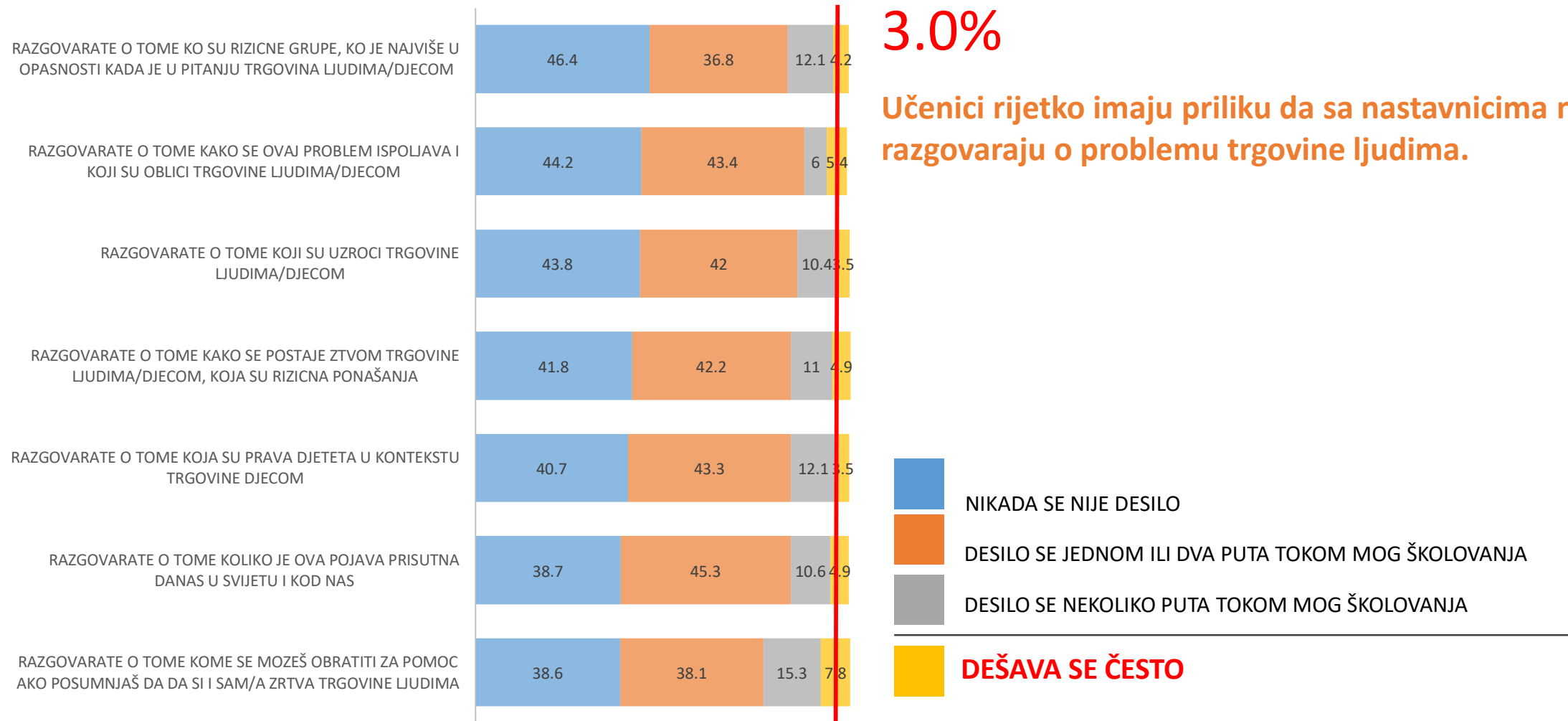
Koliko često učenici imaju priliku da u školi učestvuju u aktivnostima koje su posvećene problemu trgovine ljudima?

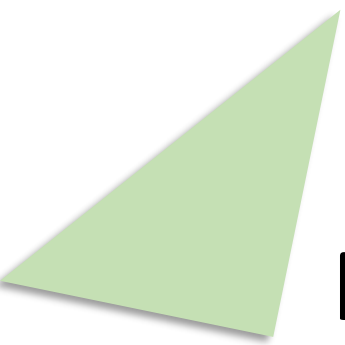
Koliko često se dešavalo da u školi učestvuješ u sljedećim aktivnostima?

Koliko često učenici imaju priliku da na času, sa nastavnicima razgovaraju o problemu trgovine ljudima?

Koliko često se dešava da na časovima u školi?

Percepcija problema...

Problem postoji,

ali se ne dešava ovdje i ne dešava se nama!

Znanje o problemu...

Veliki broj učenika **uvjeren je u dobru informisanost** o problemu trgovine ljudima **uopšte**, čak i u dobru informisanost o **specifičnim pitanjima** koja se odnose na ovaj problem!

Sa druge strane, pokazalo se **da je ta uvjerenost nerealna**, i da su učenici sposobni da prepoznaju samo one oblike trgovine ljudima **koji su često prisutni u medijima**, prije svega **na Internetu** ili su predmet razgovora sa drugim učenicima (znanje površno, nepouzdana ...)!

To je posljedica činjenice da se škole ovim problemom, i pored interesovanja od strane učenika, **na organizovan način ne bave** (eventualno su povremeno organizovana predavanja, nastavnici su neformalno nešto govorili o tome, **najmanje se o tome govori na časovima u redovnoj nastavi**).

Percepcija prisutnosti problema i lično iskustvo sa problemom...

Učenici su uvjereni da **žive u sigurnom okruženju** (problem je prisutan, ali to nije naš problem, ne dešava se ovdje i ne dešava se nama).

Sa druge strane istraživanje pokazuje da su **učenici dosta često u dodiru sa rizičnim situacijama**, posebno kada su na Internetu, i posebno kada su u pitanju djevojčice starijeg školskog uzrasta!

„Sposobnost“ prepoznavanja rizičnih situacija i spremnost na preventivno ponašanje...

Učenici nisu jednako sposobni da prepoznaju opasnost ili skrivene namjere drugih ljudi. U grupi od 100 samo 30 učenika **pokazuje oprez** i uviđa **postojanje opasnosti** da mogu biti žrtva trgovine ljudima.

I uprkos tome većina učenika **generalno uzima u obzir postojanje problema trgovine ljudima** i smatra u pojedinim situacijama **opravdanim preduzeti preventivne mjere**. U grupi od 100 učenika 80 bi bez „*gundanja*“ prihvatili preventivno ponašanje u **određenim* rizičnim situacijama**.

*u slučaju odlaska u inostranstvo

Uloga škole...

Učenici se većinom **ne mogu sjetiti** da su tokom školovanja učestvovali u nekoj školskoj aktivnosti vezano za problem trgovine ljudima, ili da su sa nastavnicima na času razgovarali o tome.

Ima učenika koji se sjećaju da se to desilo jednom ili nekoliko puta tokom njihovog školovanja. Najmanje je onih koji kažu da su u školi **bar jednom tokom godine (redovno)** imali priliku da učestvuju u nekoj aktivnosti koja je posvećena problemu trgovine ljudima, ili da se **dešava da na času**, sa nastavnicima (**organizovano**) razgovaraju o problemu trgovine ljudima?

Šta dalje... **Ciljevi...**

Razviti svijest o postojanju problema - dešava se u svijetu,
ali se dešava i kod nas!

(suočavanje sa činjenicama)

Iskoristiti interesa, i nepouzdana znanje dopuniti sistematskim!

(to može jedino škola)

Razviti oprez, osjetljivost za prepoznavanje problema!

(to je nešto što se dešava jednom, a greška se teško može ispraviti)

Razviti odgovornost

(povećati vjerovatnoću preventivnog, a smanjiti vjerovatnoću rizičnog ponašanja)

Šta dalje... **Aktivnosti u školi**

Postoji ogroman neiskorišćeni prostor za poboljšanje...

Ovezbijediti da **svi učenici...**

bar jednom tokom godine učestvuju u nekoj **vannastavnoj aktivnosti** koja je posvećena problemu trgovine ljudima.

- **GLEDANJE FILMA, DVD I SL**, SA TEMOM KOJA SE ODNOSI NA TRGOVINU LJUDIMA (96 sati)
- **IZRADA UČENIČKIH PROJEKATA** SA TEMOM KOJA SE ODNOSI NA TRGOVINU LJUDIMA
- **POSJETA NEKOJ ORGANIZACIJI** ČIJA JE DJELATNOST BORBA PROTIV TRGOVINE LJUDIMA
- **PREDAVANJE** SA TEMOM KOJA SE ODNOSILA NA TRGOVINU LJUDIMA
- **OBILJEŽAVANJE ZNAČAJNIH DATUMA** – NPR. EVROPSKOG DANA BORBE PROTIV TRGOVINE LJUDIMA (18. OKTOBAR)
- **IZRADA LIKOVNOG RADA** SA TEMOM TRGOVINE LJUDIMA

Šta dalje... **Aktivnosti u školi**

Postoji ograo man neiskorišćeni prostor za poboljšanje...

Ovezbijediti da **svi učenici...**

organizovano na časovima pojedinih obaveznih i/ili izvornih predmeta (npr. na času poznavanja društva, građanskog vaspitanja, sociologije i sl.) sa nastavnicima razgovaraju o pojedinim temama koje se odnose na problem trgovine ljudima.

- KAKO SE OVAJ PROBLEM ISPOLJAVA I KOJI SU **OBLICI** TRGOVINE LJUDIMA/DJECOM
- KOJA SU **PRAVA DJETETA** U KONTEKSTU TRGOVINE DJECOM
- KOJI SU **UZROCI** TRGOVINE LJUDIMA/DJECOM
- **KOLIKO JE OVA POJAVA PRISUTNA** DANAS U SVIJETU I KOD NAS
- KO SU **RIZIČNE GRUPE**, KO JE NAJVIŠE U OPASNOSTI KADA JE U PITANJU TRGOVINA LJUDIMA/DJECOM
- KAKO SE POSTAJE ŽTVOM TRGOVINE LJUDIMA/DJECOM, KOJA SU **RIZIČNA PONAŠANJA**
- **KOME SE MOŽEŠ OBRATITI ZA POMOĆ** AKO POSUMNJAŠ DA SI I SAM/A ŽRTVA TRGOVINE LJUDIMA

Zavod za školstvo Crne Gore

Trgovina ljudima/djecom – istraživanje iz perspektive učenika

Mr Zoran Lalović

Hvala na pažnji!

Izrada projekta i instrumenata istraživanja: mr Zoran Lalović.

Realizacija istraživanja: mr Zoran Lalović i Radoje Novović.

Statistička obrada podataka: mr Zoran Lalović

Logička analiza podataka, izrada prezentacije i izvještaja: mr Zoran Lalović.

Podgorica: 26.12.2019. g.